Gemeente Mook en Middelaar

Documentnummer	-
Onderwerp	Vervolg Grondstoffenplan – aanwijzen proefgebied
Datum raadsvergadering	14 maart 2024
Raadscommissie	Algemene Commissie
Datum raadscommissie	6 maart 2024
Programma	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
Portefeuillehouder	H. Rodoe

Vervolg Grondstoffenplan – aanwijzen proefgebied

Samenvatting
Om over te kunnen gaan naar een circulaire samenleving, bekijken we afval als grondstof. Landelijk wordt daarom gewerkt met de VANG (Van Afval Naar Grondstof)-doelstellingen. Deze houden in dat de hoeveelheid afval wordt beperkt met behulp van goede afvalscheiding en een goede kwaliteit van de afvalstromen. Om deze doelstellingen te bereiken, is in 2021 door uw raad bij vaststelling van het Grondstoffenplan besloten tot een gefaseerde overgang naar omgekeerd inzamelen. Dit plan bevat een stappenplan om als gemeente uiteindelijk in 2026 compleet over te zijn gegaan op omgekeerd inzamelen. Als onderdeel van dit plan dient als tussenstap te worden beslist over het aanwijzen van een proefgebied voor omgekeerd inzamelen. Dit wil zeggen dat de inwoners van dit gebied hun restafval moeten aanbieden bij een ondergrondse container, in plaats van dat dit wordt opgehaald. Conform het eerdere raadsbesluit wordt uw raad nu voorgesteld om een proefgebied aan te wijzen. De opdracht die voortvloeit uit het eerdere raadsbesluit en daarmee het ingeslagen beleid, wordt hiermee uitgevoerd. Naast het voortzetten van de lijn die uw raad heeft aangegeven in het grondstoffenplan is tevens een plus- en een minvariant in beeld gebracht (alternatief 1 en 2).

Voorstel

1) Het gebied Schansweg/Bovensteweg aan te wijzen als proefgebied voor omgekeerd inzamelen en daarmee de volgende stap van het Grondstoffenplan uit te voeren.

Beoogd effect
Met het Grondstoffenplan wordt beoogd om de VANG-doelstellingen te bereiken. Het hierboven genoemde voorstel zet een volgende stap in het door uw raad aangenomen Grondstoffenplan om de doelstellingen te behalen.

Inleiding
Bij het Grondstoffenplan 2021 is door de gemeente als doel gesteld om zo spoedig mogelijk niet meer dan 100 kg restafval per inwoner te hebben, met daarbij minstens 75% afvalscheiding. Voor 2030 is als doel gesteld om maximaal 30 kg restafval per persoon te hebben.

Het aanwijzen van het proefgebied waar compleet ondergronds wordt ingezameld, zou aanvankelijk plaatsvinden in 2023, maar dit is in juli 2023 middels een amendement door uw raad uitgesteld. Reden daarvoor is het reeds goede resultaat van het laagfrequente inzamelen. Daarnaast is ook uit diverse sorteerproeven gebleken dat de kwaliteit van het gft-afval niet is afgenomen als gevolg van het laagfrequent inzamelen. Tevens is uit deze proeven gebleken dat er minder herbruikbare afvalstromen in het restafval zijn waargenomen. In combinatie met de toename van het ingezamelde gft-afval laat dit zien dat het laagfrequent inzamelen de goede kant op gaat. Op dit moment zijn we echter nog niet in de buurt van de gestelde doelen (30 kg restafval per inwoner).

Argumenten

1.1 Volgende stap in proces van Grondstoffenplan

Conform het Grondstoffenplan wordt uw raad nu voorgesteld om een proefgebied aan te wijzen.

1.2 Het geselecteerde proefgebied is gebaseerd op objectieve criteria

Het proefgebied behelst zo'n 10% van de huishoudens in de gemeente. Daarnaast heeft het proefgebied een diversiteit in gezinsgrootte, hoog- en laagbouw en WOZ-waarden in het gebied. Dit zorgt voor een representatief gebied voor de proef.

1.3 Omgekeerd inzamelen is, zeker in gemeenten die qua stedelijkheidsklasse vergelijkbaar zijn met Mook en Middelaar, een succesvol concept gebleken om minder restafval en meer grondstoffen in te zamelen.

De financiële prikkel (het moeten betalen voor het ledigen van de restafvalcontainer en de klepopening van de ondergrondse container) werkt stimulerend voor het scheiden van afval. Diverse vergelijkbare gemeenten scoren goed op het omgekeerd inzamelen. Dit heeft onder andere te maken met de betrokkenheid van de inwoners.[1] Mook en Middelaar heeft zelf ook een erg betrokken bevolking.[2]

1.4 De Dar heeft zich te houden aan de maatregelen in de leidraad fysieke belasting

De leidraad fysieke belasting (hierna: de leidraad) is een landelijke leidraad voor de branche van afvalophaaldiensten die ervoor moet zorgen dat medewerkers van afvalophaaldiensten niet te veel en te zwaar moeten tillen. De leidraad betekent voor de Dar in ieder geval dat op termijn extra wagens en personeel moeten worden ingezet om de ophaalroutes te rijden. Dit leidt tot hogere kosten.

Omgekeerd inzamelen ondervangt dit probleem deels, aangezien inwoners de restafvalzakken zelf wegbrengen bij omgekeerd inzamelen. Dit scheelt in het aantal te rijden routes door de Dar. Het vierwekelijks ledigen van het restafval komt bij omgekeerd inzamelen te vervallen.

---

[1] Circulus. *Gemeenten Bronckhorst en Deventer koplopers in het scheiden van huishoudelijk afval.* Geraadpleegd op 20 februari 2024, van: Gemeenten Bronckhorst en Deventer koplopers in het scheiden van huishoudelijk afval | Circulus & Omroep Flevoland. Zeewolde succesvol in verminderen restafval. Geraadpleegd op 14 februari 2024, van: Omroep Flevoland - Nieuws - Zeewolde succesvol in verminderen restafval

De gemeente Bronckhorst heeft een adressendichtheid van minder dan 500 en heeft dus dezelfde stedelijkheidsklasse als Mook en Middelaar. De gemeente Zeewolde heeft een adressendichtheid van tussen de 500 en 1000.

[2] Het aantal kilo's restafval per inwoner is in Zeewolde in 2020 gedaald van 160 kg naar 130 kg per inwoner per jaar. Bronckhorst behaalde in 2023 een resultaat van 45 kg per inwoner per jaar.
Kijkend naar de huidige cijfers zit Mook en Middelaar op een aantal van 55 kg per inwoner per jaar.

1.5 *Omgekeerd inzamelen leidt tot een verbeterde afvalscheiding en minder ophaalkosten*
Een overgang naar omgekeerd inzamelen leidt ertoe dat mensen meer moeten nadenken over het scheiden van hun afval. Dit leidt tot een betere afvalscheiding. Zie voor een uitgebreide toelichting ook bijlage 4.

1.6 Omgekeerd inzamelen is op de lange termijn goedkoper
Omgekeerd inzamelen vereist een investering in het begin, maar leidt op termijn tot een daling van de structurele kosten. De eerste stap met het proefgebied is niet duurder dan doorgaan met de huidige situatie. Een uitgebreide toelichting hierop is te vinden in de paragraaf Financiën en in bijlage 4.

Kanttekeningen

Er zijn twee alternatieven uitgewerkt bij het voorstel. Dit om een brede context te geven bij het voorstel en de beschikbare mogelijkheden. Alternatief 1 houdt in dat er op dezelfde voet wordt doorgegaan met het laagfrequent inzamelen in combinatie met de overloopcontainers. Alternatief 2 houdt een complete overstap naar het omgekeerd inzamelen (zonder proefgebied) in. De kosten van alternatief 1 zijn in dit geval te beschouwen als de kosten van de huidige situatie. De structurele kosten van alternatief 1 zijn € 127.751. De structurele kosten van alternatief 2 (compleet omgekeerd inzamelen) zijn € 104.204. De alternatieven staan uitgebreid uitgewerkt in bijlage 4.

1.1 In de vergelijking met alternatieven is het proefgebied een logische stap.
Het aanwijzen van een proefgebied is een door uw raad vastgestelde stap. Toch is er ook naar alternatieven gekeken. Gezien de oplopende afvalkosten en de extra kosten die de leidraad (zie 1.4) met zich mee zal brengen, is omgekeerd inzamelen de methode die kostenstijging het meest zal beperken.

1.2 Er heerst een verdeeld sentiment
Een aanzienlijk aantal inwoners heeft meermaals kenbaar gemaakt geen voorstander te zijn van het omgekeerde inzamelen. Dit blijkt uit onder andere een petitie en de avonden van de Focusgroep Afval. Er zijn ook inwoners die hebben aangegeven liever snel over te stappen op ondergrondse containers. Als wordt gekozen voor het proefgebied of voor alternatief 2, dan zal dit, ondanks de hogere kosten voor inwoners, tot weerstand onder de inwoners leiden.

1.3 De aanwijzing van het proefgebied is niet het gevolg van een participatieproces. Omwonenden zijn niet betrokken bij de besluitvorming.
De manier van aanwijzen van het proefgebied kan bij de inwoners van het gebied tot weerstand leiden, aangezien er nu een beslissing voor hen wordt genomen in plaats van een beslissing met hen. Er wordt wel participatie toegepast bij het uitkiezen van de locatie van de containers en de eventuele inrichting daarvan.

1.4 Er is een kans dat de gekozen werkwijze niet compleet bijdraagt aan het bereiken van de VANG-doelstellingen
Opgemerkt wordt dat de gekozen werkwijze nooit 100% garantie geeft op het behalen van de VANG-doelstellingen. Onvoorziene neveneffecten blijven mogelijk. Daarom blijft het nodig om hier alert op te zijn en wordt geadviseerd om deze werkwijze periodiek te evalueren. Dat kan samen met het duurzaamheidsbeleid.

Duurzaamheid

Met (de wijziging van) de afvalinzameling wordt gestreefd naar een volledig -of maximaal mogelijke- circulaire economie. Gesteld kan worden dat de beoogde manier van afval inzamelen geheel speelt in de context van duurzaamheid. Daarbij kan een omslag tot gefaseerd of compleet omgekeerd inzamelen bijdragen aan vermindering van CO_2-uitstoot. Omgekeerd inzamelen heeft daarmee een positiever effect dan op dezelfde voet doorgaan met laagfrequent inzamelen.

Participatie

In het kader van de bepaling van het proefgebied heeft geen participatie plaatsgevonden.
Wel heeft er periodiek een bijeenkomst met de Focusgroep Afval plaatsgevonden. Dit is een groep met inwoners uit allerlei delen van de gemeente waarin de ervaringen rondom het laagfrequent inzamelen en de overloopcontainers (ondergrondse containers) zijn uitgewisseld.

De Focusgroep en de dorps- en wijkraden worden na uw collegebesluit over het raadsvoorstel geïnformeerd en wordt de planning van de behandeling in uw raad uitgelegd. Op deze manier worden zij in de gelegenheid gesteld om hun standpunt te geven op het raadsvoorstel. Dit is ook conform hetgeen eerder aan hen is toegezegd. In overleg met de dorps- en wijkraden zullen de locaties van de twee extra te plaatsen containers worden bepaald.

Financiën

De totale kosten van het voorstel bedragen incidenteel € 36.260 en structureel € 124.995. Alternatief 1 (op dezelfde voet doorgaan) leidt tot incidentele kosten van € 28.024 en structurele kosten van € 127.751.

Bij het inzamelen van restafval wordt gebruik gemaakt van chips voor het registreren van de ledigingen. Deze chips zitten in de restafvalcontainers en worden gescand bij het ledigen hiervan. Als wordt gekozen voor alternatief 1, moeten deze chips worden vervangen. Zo is er namelijk een storing in een deel van de chips en er is niet exact bekend in welk deel. Om deze reden zullen de chips moeten worden vervangen. Om ervoor te zorgen dat de lediging toch goed verloopt, wordt gebruik gemaakt van een achterlader. Voor het vervangen van de chips is een totale investering nodig van € 28.024. Voor het goed ledigen van de restafvalcontainers wordt gewerkt met een achterlader die door medewerkers wordt bediend. De totale kosten hiervan zijn op jaarbasis € 12.220. Als voor alternatief 1 wordt gekozen, worden de chips in de loop van het jaar vervangen. De kosten voor het gebruik van de achterlader zal naar gelang het tempo van vervanging op jaarbasis lager kunnen uitvallen. Deze kosten naar rato komen dan bovenop de hieronder genoemde inzamelkosten bij alternatief 1.

Als het voorstel (aanwijzen proefgebied) wordt aangenomen, wordt de vervanging van de chips uitgesteld. Aangezien het proefgebied 1 jaar wordt toegepast, zijn de kosten voor het gebruik van de achterlader voor dat jaar € 12.220. Deze kosten komen dan bovenop de hieronder genoemde inzamelkosten bij het voorstel. Voor een uitgebreide onderbouwing van de cijfers wordt verwezen naar bijlage 5.

Alternatief 2 (compleet omgekeerd inzamelen) leidt tot incidentele kosten van € 180.030 en structurele kosten van € 104.204. Hieronder volgt een korte samenvatting van de financiële aspecten van het voorstel en de twee alternatieven.

Optie	Benodigde investeringen	Kapitaallasten	Inzamelkosten	Verwerkingskosten	Vaste kosten	Totaal incidenteel	Totaal structureel
Voorstel	€ 36.260	€ 10.878	€ 43.731,47	€ 58.384,17	€ 12.000,81	€ 36.260	€ 124.995
Alt. 1	€ 28.024	€ 7.252	€ 47.579,98	€ 61.464,39	€ 11.455,44	€ 28.024	€ 127.751
Alt. 2	€ 180.030	€ 24.550	€ 15.693,60	€ 55.303,95	€ 8.657,10	€ 180.030	€ 104.204

Benodigde uitgaven kunnen worden voldaan uit het betreffende krediet voor het Grondstoffenplan. Dit krediet heeft met inachtneming van de kosten voor in 2023 ingekochte en uitgevoerde sorteerproeven een grootte van ongeveer € 253.000. Het voorstel en alternatief 1 zijn dus qua kosten nagenoeg vergelijkbaar. Alternatief 2 leidt tot investeringen aan de voorkant die een kostenvermindering tot gevolg hebben. De structurele kosten van het omgekeerd inzamelen zijn circa € 20.000 goedkoper dan de kosten van het proefgebied. Ten opzichte van alternatief 1 zijn de kosten zelfs circa € 23.000 lager.

Communicatie

In 2023 is via de website en via de Focusgroep gecommuniceerd over de te nemen stappen door uw raad in het kader van omgekeerd inzamelen. Het besluit van uw raad wordt via berichtgeving op de website en Ter Sprake gecommuniceerd. Daarbij worden de gevolgen uitgelegd en wordt aangegeven waar inwoners met hun vragen terecht kunnen. Inwoners in het proefgebied worden tevens via een brief geïnformeerd.
De Focusgroep Wordt over uw beslissing geïnformeerd (zie onder kop participatie).

Uitvoering

Als wordt gekozen voor het aanwijzen van het proefgebied, krijgen de inwoners van dit gebied een brief. Ook wordt op de website en in Ter Sprake informatie over het proefgebied gedeeld. Er zal daarnaast in overleg worden getreden met de Dar voor het plaatsen van de extra containers. De containerlocaties worden in overleg met dorps- en wijkraden bepaald.

Bijlagen

- Bijlage 1 - jaarcijfers 2023 (Bron: Dar)
- Bijlage 1a - vergelijking 2022 met 2023
- Bijlage 2 - onderbouwing keuze proefgebied
- Bijlage 3 - Data Dar inzake gebruik overloopcontainers
- Bijlage 4 – Vergelijking voorstel met alternatief 1 en 2

Mook, 27 februari 2024

Het college van burgemeester en wethouders van Mook en Middelaar,

De gemeentesecretaris
drs. W. Mariman

De burgemeester
mr. drs. W. Gradisen